

**THE SPECIFICS OF SPEECH THERAPY ASSISTANCE
IN THE CONTEXT OF MIGRATION**

SPECIFICUL ASISTENȚEI LOGOPEDICE ÎN CONTEXTUL MIGRAȚIEI

Dorina PONOMARI, PhD, univ. lecturer
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID ID: 0000-0002-0795-3889

Veronica IOSIP, speech therapist
didactic grade II, kindergarten no 175, Chisinau
ORCID ID: 0009-0006-0596-509X

Maria HOLBAN, speech therapist
didactic grade II, kindergarten no 196, Chisinau
ORCID ID: 0009-0005-0382-6136

CZU: 376.3:314.7

DOI: 10.46727/c.27-28-09-2024.p148-153

Abstract: *Currently, the changes taking place around the world are significantly intensifying population migration processes. A radical change in the usual conditions of life, which is caused by the relocation of the family to another region or country with a different language, other cultural traditions, leads to the fact that there is a disorientation of a preschool child from a migrant family, so this issue for pedagogy becomes more and more relevant. The most vulnerable in this situation are children, who represent a huge part of the migration flow. The presence of a language disorder in migrant children will significantly disrupt their adaptation and integration. Thus, it is particularly important to address the problems of educational programs, and in particular, speech therapy assistance programs for children with global language disorders. Global language disorder (pathological disorder in which all sides of language are underdeveloped: phonetic-phonematic, lexical-semantic and grammatical in the presence of preserved intellect and hearing) is a pathology frequently encountered in preschoolers, caused by various pathogenic factors of organic origin but aggravated/accentuated by psycho-social factors. In the case of migration we can see a vicious circle, the underdevelopment of language will make it difficult for these children to adapt and integrate and this will accentuate their language problems.*

Keywords: *language disorder, preschoolers, migration, speech therapy.*

Migrația prezintă proces social complex, schimbările care au loc în întreaga lume, inclusiv în Republica Moldova și Ucraina intensifică semnificativ procesele de migrație a populației. O schimbare radicală a condițiilor obișnuite de viață, care este cauzată de mutarea familiei într-o altă regiune sau țară cu o limbă diferită, alte tradiții culturale, duce la o dezorientarea copiilor din familiile migranților, astfel încât această problemă devine din ce în ce mai relevantă pentru sistemul educațional. Migrația prezintă interes pentru diverse domenii ale științei, deoarece acest fenomen, pe de o parte, se regăsește adesea în societatea noastră, pe de altă parte, migrația are multe consecințe negative, inclusiv un impact negativ asupra dezvoltării copiilor implicați direct sau indirect în procesele de migrație [1].

Cei mai vulnerabili în această situație sunt copiii, ei prezintă o parte impunătoare din fluxul de migranți. Presupunem că un factor psiho-social atât de puternic precum migrația forțată va afecta negativ starea psiho-emoțională a copiilor cu tulburări de limbaj, pe de o parte, va duce la accentuarea unor simptome, iar pe de altă parte, va îngreui procesul de intervenție logopedică.

Tulburarea globală de limbaj este o afecțiune gravă cu subdezvoltarea te toate laturile limbajului: fonetico-fonematică, lexico-semantică și gramaticală în prezența intelectului și auzul păstrate. Această patologie de limbaj este frecvent întâlnită la preșcolari, cauzată de diverși factori patogeni de origine organică dar agravată/accentuată factori psiho-sociali [6].

Consecințele migrației în ceea ce privește dezvoltarea psihică a copiilor nu au fost studiate suficient, mai cu seamă în cazurile în care ei sunt marcați deja de o anumită tulburare de dezvoltare, inclusiv subdezvoltarea limbajului. Astfel, a fost identificată următoarea *problemă științifică*: cum poate fi optimizată asistența logopedică acordată preșcolarilor cu tulburări globale de limbaj în contextul migrației.

Scopul cercetării: determinare caracteristicilor psiho-individuale ale preșcolarilor cu tulburări globale de limbaj (nivelul III) în contextul migrației și elaborarea unui program de intervenție psiho-logopedică eficient pentru această categorie de copii.

Ipoteza cercetării: considerarea tuturor caracteristicilor psiho-individuale (determinate/accentuate inclusiv și de migrație) ale preșcolarilor cu tulburare de limbaj va eficientiza asistența logopedică.

Pentru a stinge scopul enunțat a fost elaborată metodologia de evaluare a preșcolarilor care au constituit eșantionul de cercetare, evaluarea limbajului a fost realizată prin aplicare *Fișei logopedice*, ceea ce a permis determinarea nivelului de dezvoltare a limbajului pe toate palierele acestuia: fonetico-fonematică, lexico-semantică, gramaticală. Pentru a studia alte particularități a dezvoltării psihice a preșcolarilor au fost aplicate și alte instrumente care vor fi succint descrise mai jos.

Metoda: Observarea relațiilor interpersonale ale preșcolarilor

Scopul acestui instrument, propus de O.E. Smirnova, V.M. Kholmogorova, este studierea caracteristicilor de interacțiune a preșcolarilor. Acest tip de examinare a relațiilor interpersonale dintre preșcolari se efectuează într-un grup, experimentatorul va acorda atenție unor indicatori ca: inițiativa, sensibilitatea/receptivitatea, fundalul emoțional predominant [5].

Testul: Anxietatea.

Scopul testului este identificarea nivelului de anxietate la preșcolari, este recomandat pentru utilizarea în evaluarea copiilor cu vârsta cuprinsă între 4-7 ani. Această metodă a fost propusă de R. Temple, M. Dorki, V. Amen, după părerea autorilor anxietatea este o caracteristică a sferei emoționale care indică nivelul de adaptare emoțională a copilului la diferite situații sociale, permite, de asemenea, identificarea atitudinii copilului față de situațiile cotidiene de comunicare, oferă informații despre relațiile copilului cu semenii și adulții. Anxietatea ridicată sau scăzută poate indica anumite probleme la nivelul sferei emoționale și necesită abordare specializată [5].

Rezultatele experimentului de constatare

Aplicarea Fișei logopedice a permis constituirea grupelor experimentale: copii cu tulburare globale de limbaj nivelul III din republica Moldova (TL md), semeni cu același diagnostic di Ucraina (TL ua) și semeni cu dezvoltare tipică (DT). Au fost identificate diferite forme de bilingvism, în cazul copiilor logopați bilingvismul prezintă un factor agravant și necesită a fi considerat în cazul elaborării strategiei de intervenție logopedică.

Este important de știut că bilingvismul în general nu prezintă factor patogen (doar agravant în unele cazuri), din potrivă poate aduce un șir de beneficii în dezvoltarea psihică a copiilor (o buna antrenare a proceselor cognitive, flexibilitate și adaptabilitate, sporirea competențelor lingvistice, etc.)

Observarea relațiilor interpersonale ale preșcolarilor.

Abilitățile de stabilire a relațiilor interpersonale depind de nivelul de dezvoltare a limbajului, de mijloacele de comunicare dobândite, precum și de trăsăturile de personalitate care se dezvoltă ca urmare a experienței sociale a copilului. Studiul relațiilor interpersonale ale preșcolarilor

s-a realizat sub formă de observare a situațiilor comunicative reale, s-a acordat atenție comportamentului preșcolarilor în baza indicatorilor semnificativi menționați mai sus.

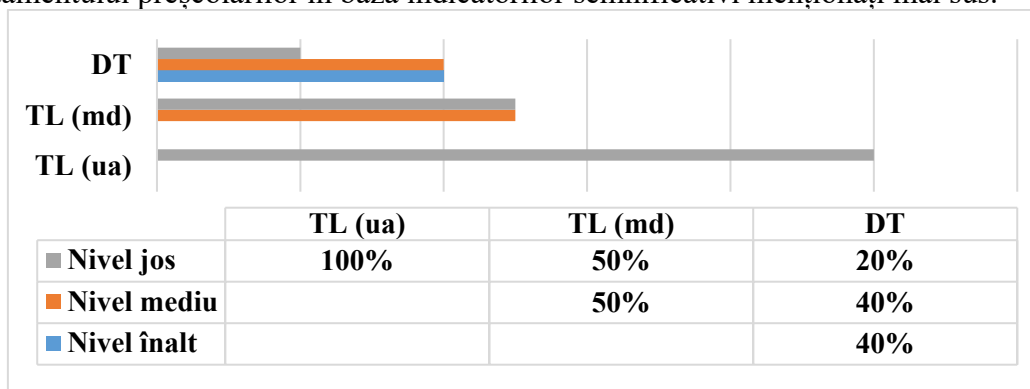

Figura 1. Rezultate Observarea relațiilor interpersonale ale preșcolarilor, criteriul Inițiativă.

Prelucrarea rezultatelor a permis identificarea nivelului de dezvoltare a relațiilor interpersonale ale preșcolarilor, distribuția preșcolarilor pe niveluri este foarte diversă și depinde de nivelul de dezvoltare a limbajului și de condițiile sociale:

- copiii din grupul TL (ua) se află la un nivel scăzut de dezvoltare a relațiilor interpersonale ale preșcolarilor conform criteriului Inițiativă, deși sunt în instituția de educație timpurie mai bine de 6 luni și au reușit să facă cunoștință cu toată lumea, nu au inițiativă sau inițiativă slab exprimată, acesta poate fi un semn de imaturitate a nevoii de comunicare, lipsă de abilități de a stabili relații cu semenii sau sunt consecințele migrației;
- copiii din grupul TL (md) prezintă o distribuție uniformă: 50% dintre preșcolarii din acest grup au prezentat un nivel mediu, ceea ce indică prezența unei nevoi de comunicare, dar pot avea complexe, temeri, timiditate care afectează negativ comunicarea cu semenii; 50% sunt la un nivel scăzut, nu au inițiativă sau au inițiativă slab exprimată;
- copiii cu DT, rezultatele lor corespund datelor normative de vârstă, ei prezintă niveluri diferite de dezvoltare a relațiilor interpersonale, predomină niveluri ridicate și medii, ceea ce dovedește dezvoltarea adecvată a nevoii de comunicare, deși unii au manifestat temeri, jenă în comunicarea cu semenii; copii cu nivel scăzut au fost identificați.

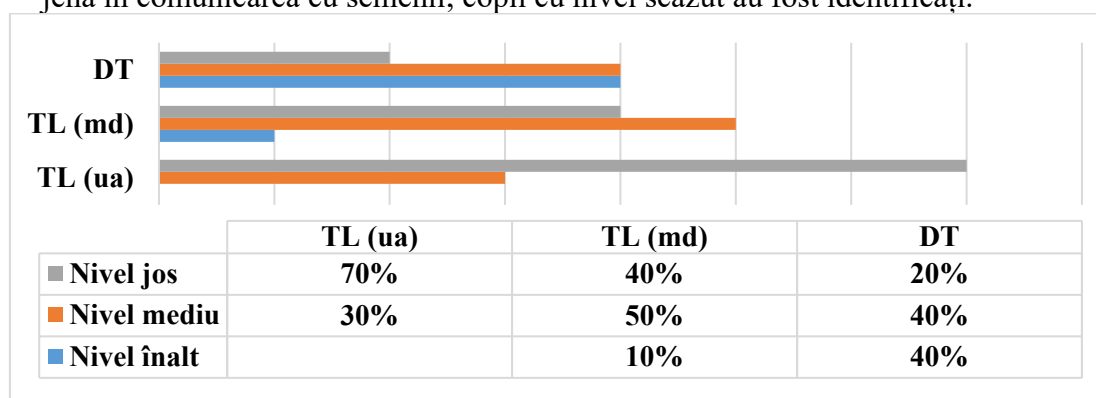

Figura 2. Rezultate Observarea relațiilor interpersonale ale preșcolarilor, criteriul Sensibilitate

Un alt parametru care a fost este sensibilitate:

- copiii cu TL (ua), ca și în cazul anterior, au prezentat rezultate slabe, iar majoritatea, respectiv 70%, au prezentat un nivel scăzut de dezvoltare a relațiilor interpersonale ale preșcolarilor, conform acestui criteriu, doar 30% dintre copiii din acest grup au prezentat un nivel mediu, autorii metodei consideră că astfel de copii au "surditate comunicativă", incapacitate sau lipsă de dorință de a-i vedea și auzi pe ceilalți, ceea ce este un obstacol în interacțiunea cu din jur;

- copiii cu TL (md), deși acești copii au și unele probleme în relații, totuși au prezentat rezultate care diferă față de grupul anterior;
- copiii cu DT, dimpotrivă, majoritatea au arătat rezultate bune, 40% au atins un nivel ridicat, restul 40% - un nivel mediu, aceste rezultate indică faptul că acești preșcolari au nevoia și dorința de a interacționa cu semenii, răspund solicitărilor și dorințelor lor, pot coordona acțiuni comune etc.; doar 20% dintre copiii cu dezvoltare tipică au un nivel scăzut, acest lucru sugerează că alți factori pot afecta abilitățile de interrelaționare cu semenii.

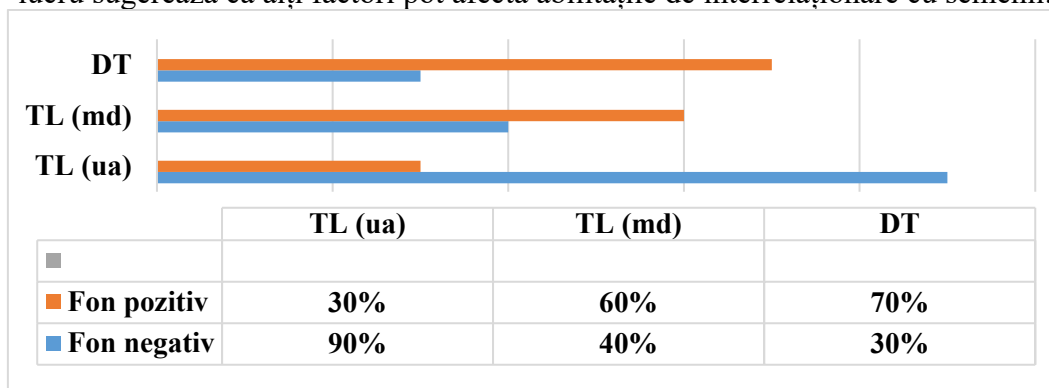

Figura 3. Rezultate Observarea relațiilor interpersonale ale preșcolariilor, criteriul Fondalul emoțional.

Fondalul emoțional al interacțiunii dintre preșcolari și colegi este o caracteristică importantă a comunicării:

- pentru majoritate copiilor cu TL (ua) – 90%, sunt specifice caracteristicile negative; au fost mai des iritați, reacționează cu plâns, au ridicat vocea în situații conflictuale, s-au certat, frecvent manifestă supărare, au reacționat dureros la critici sau chiar remarci ne semnificative, etc.;
- și la copiii cu TL (md), predomină fondalul negativ – 60%, dar preponderența în favoarea acestui fond este nesemnificativă, fond pozitiv domină la 40%, ceea ce indică faptul că, deși au probleme emoționale în relații, sunt deja pregătiți să le depășească.
- la marea majoritate copiilor cu DT - 70% domină fondal pozitiv, desigur, sunt prezente atât emoții pozitive, cât și negative în cursul interacțiunii cu semenii, dar sunt deja capabili să gestioneze aceste manifestări emoționale, acest lucru indică maturizarea proceselor emoționale, sunt capabili să-și exprime emoțiile și să înțeleagă emoțiile partenerilor.

Rezultatele obținute la aplicarea testului Anxietatea, demonstrează impactul negativ a tulburărilor de limbaj precum și a migrației.

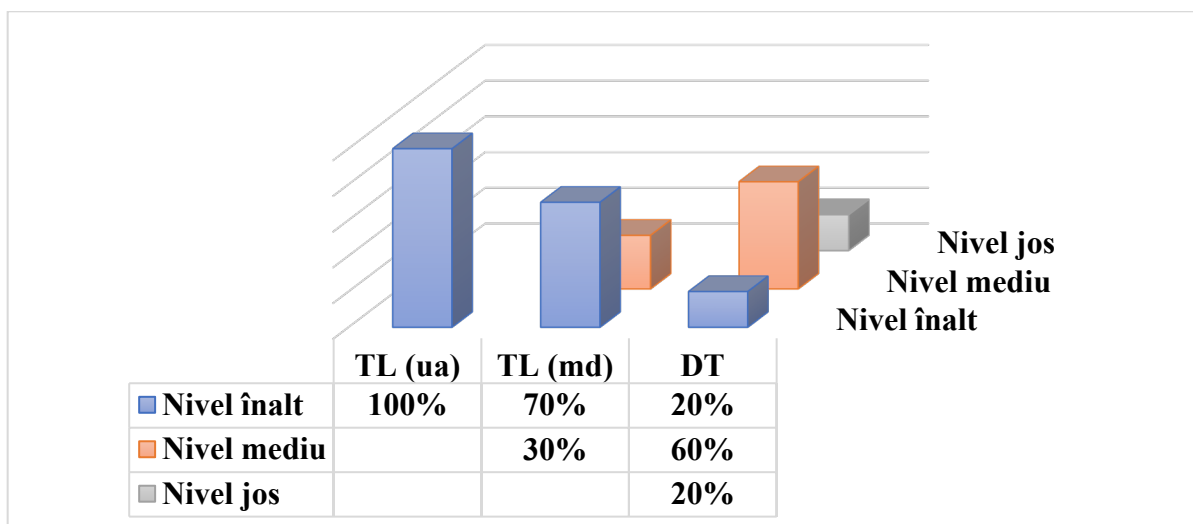

Figura 4. Rezultatele obținute la aplicare testului Anxietatea

Nivelul de anxietate trebuie monitorizat la vârsta preșcolară, în special în cazurile de tulburări de dezvoltare psihică sau în situații de risc ridicat:

- copiii cu TL (ua) au prezentat cel mai mare indice de anxietate – 100% au avut un nivel ridicat de anxietate;
- copiii cu TL (md) au prezentat rezultate oarecum distincte, deși majoritatea au prezentat și un indice de anxietate ridicat - 70%, dintre aceștia au fost preșcolari cu un indice de anxietate optim - 30%;
- copiii cu DT, majoritatea au prezentat un indice optim de anxietate – 60% au prezentat un nivel mediu; printre copiii din acest grup, există reprezentanți cu un indice de anxietate, care este considerat alarmant pentru vârsta preșcolară, 20% pentru fiecare nivel.

Starea emoțională a copilului joacă un rol important în dezvoltare, un nivel foarte ridicat, precum și un nivel foarte scăzut de anxietate este considerat de specialiști a fi o manifestare emoțională inadecvată, poate fi un semn de neadaptare.

Argumente în favoarea abordării psiho-logopedice.

În elaborarea programului de intervenție psiho-logopedică pentru a depăși tulburarea globală de limbaj, au fost considerate recomandările metodologice ale autorilor precum R.E. Levin, T.B. Filicheva, G.V. Chirkina, V. Olarescu, A. Cucer, D. Ponomari și alții [2, 4, 6].

Abordarea psiho-logopedică extinde orizontul logopediei practice, tulburările de limbaj au o natură complexă și se manifestă pe toate palierele dezvoltării psihice, potrivit lui T.N. Volkovskaya [3], ei prezintă: asincronii în dezvoltarea proceselor psihice; disfuncția întregului sistem lingvistic; subdezvoltarea abilităților și competențelor de comunicare; imaturitatea sferei emoțional-volitive;

- deficit de abilități și competențe sociale.

Pentru a crește eficacitatea intervenției logopedice, T.N. Volkovskaya [3] recomandă activizarea nevoilor cognitive, dezvoltarea competențelor comunicative, în acest scop, logopedul poate folosi așa tehnici ca: psihoterapia prin joc ca mijloc de dezvoltare a sferelor cognitive, emoționale și voliționale și a abilităților de socializare; terapia prin artă și terapia prin muzică ca mijloc de ameliorare a tensiunii emoționale și musculare; kinetoterapia ca mijloc de dezvoltare a abilităților motorii fine și grosiere; terapie de basm pentru reglarea stărilor emoționale, dezvoltarea abilităților de autoreglare și slăbirea emoțiilor negative.

Analiza literaturii de specialitate și considerarea rezultatelor obținute în cadrul cercetării experimentale ne-a permis să elaborăm și să implementăm un program de intervenție psiho-logopedică care vizează depășirea subdezvoltarea limbajului în contextul migrației, direcțiile de lucru sunt prezentate în Figura 5.

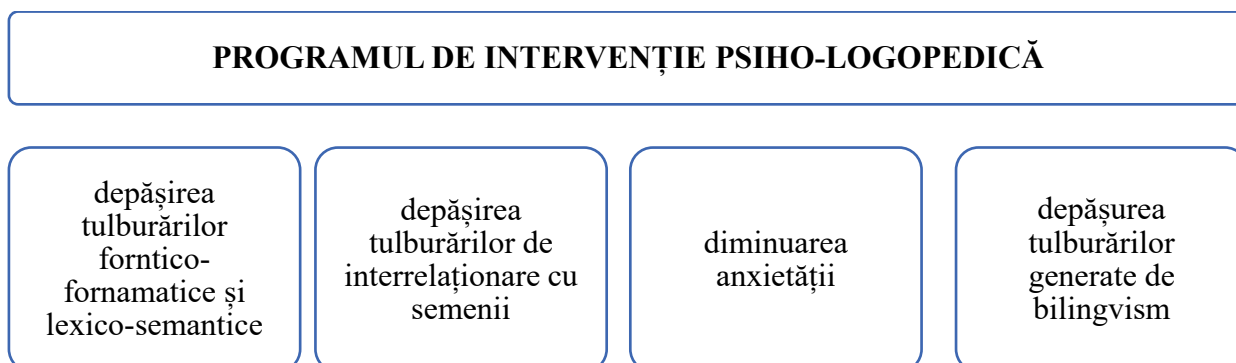

Figura 5. Direcțiile Programul de intervenție psiho-logopedică.

Aplicarea repetată a metodelor de evaluare enunțate mai sus, a demonstrat eficiența programului elaborat și implementat: preșcolarii grupului experimental spre deosebire de semenii din grupul de control, au reușit semnificativ să evolueze în planul limbajului și comunicării, au diminuat semnele alarmante (abundența de emoții negative și anxietatea ridicată).

Concluzii.

În cazul migrației putem constata un cerc vicios, subdezvoltarea limbajului va îngreuija adaptarea și integrarea acestor copii iar migrația va accentua problemele lor de limbaj. Subdezvoltarea limbajului și a comunicării la preșcolari provoacă unele probleme în ceea ce privește socializarea, în contextul migrației ele se vor intensifica. Asistența logopedică a acestei categorii de copii trebuie să fie complexă și să amelioreze dezvoltarea psiho-emoțională concomitent cu depășirea tulburărilor fonetico-fonematice și lexico-semantice.

Bibliografie:

1. Migrație, diaspora, dezvoltare: Noi provocări și perspective, coord.: Victor Moraru. Chișinău: Tipografia-Sirius., 2016. 308 p. ISBN 978-9975-57-218-7.
2. OLĂRESCU, V.; PONOMARI, D. Intervenția complexă psiho-logopedică în tulburări de limbaj: Ghid metodologic. Chișinău: S. n., Tipogr. Pulsul Pieței, 2019. 46 p. ISBN:978-9975-3223-7-9.
3. ВОЛКОВСКАЯ, Т.Н.; ЮСУПОВА, Г.Х. Психологическая помощь дошкольникам с ОНР. М: Национальный книжный центр, 2014. 96 с. ISBN 978–5–4441–0049–3
4. ЗНАМЕНСКАЯ, Т.А. Проблемы билингвизма и его влияния на языковую личность. În: Инновационные проекты и программы в образовании. 2014. №3. С.42-46
5. СМЕРНОВА О.Е., ХОЛМОГОРОВА, В.М. Межличностные отношения дошкольников: диагностика, приемы, коррекция. М.: ВЛАДОС, 2005. 158 с. ISBN: 5-691-00938-9
6. ФИЛИЧЕВА, Т.Б., ЧИРКИНА, Г.В. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста . М.: “Айрис-Пресс”, 2008. 224 с. ISBN: 9785811233908